

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 9Co/15/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4418200697
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 05. 2021
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Ingrid Radošická Vallová
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2021:4418200697.5

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Nitre v senáte zloženom z predsedníčky senátu Mgr. Ingrid Radošickej Vallovej a členiek senátu JUDr. Kataríny Marčekovej a Mgr. Andrey Szombathovej-Polákovej v spore žalobcov: 1. X. X., nar. XX. XX. XXXX, bytom X., J. M. XX, 2. R. X., nar. XX. XX. XXXX, bytom X., B. XX, obaja právne zastúpení Mgr. Danou Hankovou, advokátkou, so sídlom Nové Zámky, M. R. Štefánika 3, proti žalovaným: 1. E. U., nar. XX. XX. XXXX, bytom X., B. XX, zastúpená Mgr. Emese Suba, advokátka, so sídlom Komárno, Bratislavská cesta 1804, 2. R. X., nar. XX. XX. XXXX, bytom G. XX, zastúpený JUDr. Štefanom Mesárošom, advokátom, so sídlom Nitra, Štefánikova 84, o určenie neplatnosti závetu, o odvolaní žalovanej v 1. rade proti rozsudku Okresného súdu Nové Zámky zo dňa 10. júna 2019 č. k. 9C/10/2018-222 v spojení s opravným uznesením zo dňa 13. decembra 2019 č. k. 9C/10/2018-293 takto

rozhodol:

- I. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie **m e n í** tak, že žalobu **z a m i e t a**.
- II. Žalovanej v 1. rade vo vzťahu k žalobcom v 1. a 2. rade priznáva nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.
- III. Žalovanému v 2. rade vo vzťahu k žalobcom v 1. a 2. rade náhradu trov konania nepriznáva.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie určil, že závet poručiťky U. L., nar. XX. XX. XXXX, zomr. XX. XX. XXXX, naposledy bytom X., M. XXXX/XX, napísaný dňa 09. 10. 2003, spísaný v advokátskej kancelárii JUDr. Jána Ikrényiho, so sídlom F. Rákócziho 12, Nové Zámky, je neplatný. (I.) Súd žalobcom v 1. a 2. rade priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100% oproti žalovanej v 1. rade. (II.) Súd žalobcom v 1. a 2. rade nepriznal nárok na náhradu trov konania oproti žalovanému v 2. rade. (III.) Po právnej stránke svoje rozhodnutie odôvodnil ust. § 37 ods. 1 a § 40a veta prvá, § 476 ods. 1 až 3, § 476b, § 476c, § 477 a § 479 Občianskeho zákonníka, ako aj vykonaným dokazovaním.

1.1. Na základe vykonaného dokazovania v súlade s vyššie citovanými zákonnými ustanoveniami súd dospel k záveru, že je potrebné žalobe žalobcov vyhovieť. Poručiťka U. L., nar. XX. XX. XXXX, zomrelá dňa XX. XX. XXXX, naposledy bytom X., zanechala svoj majetok, ktorý nadobudla počas svojho života alografným závetom, závetným dedičom, ktorých v tomto závete označila a ktorými sú jej deti.

1.2. Súd ako prvoradú otázku skúmal aktívnu a pasívnu legitimáciu v súdenom spore. Čo sa týka aktívnej legitimácie, žalobcovia sú ako zákonnými, tak aj závetnými dedičmi po nebohej poručiťke, ktorá je ich matkou a v rámci dedičského konania po nebohej poručiťke č. k. 8D/228/2012 uviedli, že namietajú predmetný závet a v zápisnici zo dňa 13. 02. 2013 spísanej na Notárskom úrade v Štúrove pod sp. zn. 8D/228/2012-51 namietli relatívnu neplatnosť závetu poručiťky zo dňa 09. 10. 2003

v zmysle ustanovenia § 479 Občianskeho zákonníka. Neplatnosti závetu sa domáhajú iba žalobcovia v 1. a 2. rade s tým, že žalovaný v 2. rade ako pasívne vecne legitimovaný v danom spore s nárokom žalobcov súhlasil a navrhoval žalobe vyhovieť. Žalobcovia v 1. a 2. rade, ako aj žalovaný v 2. rade sú pokrvnými potomkami poručiťky U. L. a žalovaná v 1. rade je tiež potomkom poručiťky, ale z iného vzťahu. Žalovaná v 1. rade so žalobou nesúhlasila, navrhovala ju zamietnuť tým, že považovala závet poručiťky zo dňa 09. 10. 2003 za platný pri splnení všetkých formálno-právnych a obsahových náležitostí závetu. Súd vyhodnotil, že žalobcovia v 1. a 2. rade sú aktívne vecne legitimovaní v danom spore, pretože nie je podmienkou, aby neplatnosti závetu sa domáhali všetci dedičia (závetní, zákonní), a preto aj otázka pasívnej vecnej legitimácie je v súlade s ustanovením § 60 CSP.

1.3. Súd ďalej skúmal otázku, či závet spĺňa formálno-právne náležitosti podľa § 476 až § 476b Občianskeho zákonníka, keďže v danom prípade išlo o alografný závet. Dospel k záveru, že závet spĺňa podmienky alografného závetu, pretože obsahuje deň, mesiac, rok spísania závetu, obsahuje vlastnoručný podpis poručiťky aj ďalších dvoch svedkov prítomných pri vyhlásení poručiťkinej vôle. Nestotožnil sa s námietkou právneho zástupcu žalovaného v 2. rade, že závet je neplatný z dôvodu, že bol spísaný len pred jednou svedkyňou a ďalšia svedkyňa mala byť zároveň i tlmočníčka. Nebolo v konaní preukázané, že poručiťka neovládala slovenský jazyk vôbec, teda, že nevedela slovensky čítať, písať, a preto tlmočník, ktorý pri záвете tlmočil, je aj podpísaný ako svedok a tlmočník záвете, nie je potrebné, aby takýto tlmočník bol zapísaný v zozname tlmočníkov Ministerstva spravodlivosti SR. Ustanovenie § 476c Občianskeho zákonníka sa na daný prípad nevzťahuje, nakoľko poručiťka v čase jeho spísania netrpela žiadnou vadou, pre ktorú by bolo potrebné závet spísať pred tromi súčasne zúčastnenými svedkami.

1.4. Súd ako ďalšiu otázku skúmal, či závet spĺňa náležitosti po obsahovej stránke a dospel k záveru, že zákonné podmienky podľa ustanovenia § 477 Občianskeho zákonníka závet nespĺňa. Za podstatné náležitosti závetu podľa tohto zákonného ustanovenia považuje zákon ustanovenie dediča a určenie veľkosti podielov jednotlivých závetných dedičov. Osoba dediča musí byť v záвете identifikovaná dostatočne určite, teda tak, aby v okamihu smrti poručiťka nebola zameniteľná s inou osobou. Poručiťka má v záвете okrem ustanovenia dedičov aj určiť ich podiely ako veci a práva, ktoré im majú pripadať, pričom tieto musí určiť jasne a zrozumiteľne, buď vyčíslením finančnej hodnoty, teda v peniazoch konkrétnou sumou alebo podrobným popisom nehnuteľného majetku, presným určením podielov, ktoré pripadajú závetným dedičom a práve tieto podmienky v predmetnom záвете v rámci konania žalobcovia preukázali spolu aj so žalovaným v 2. rade, že nie sú splnené. Poručiťka určila v záвете za závetných dedičov všetky svoje 4 deti a označila ich presne identifikačnými údajmi podľa článku III. závetu. Za rozporný považuje súd článok IV. závetu a práve týmto článkom závet poručiťky U. L. vzbudzuje pochybnosti o tom, koho vlastne poručiťka chcela ustanoviť za svojho dediča, ale takisto o tom, čo malo každému z jeho závetných dedičov z dedičstva pripadnúť. Ide konkrétne o časť, kedy poručiťka dáva do užívania svojmu synovi R. X., žalovanému v 2. rade, prvú miestnosť priestoru nehnuteľnosti od hlavného vchodu do nehnuteľnosti, v ktorej je umiestnené toho času zlatníctvo a táto miestnosť pozostáva z dvoch malých miestností a toalety s tým, že časť nehnuteľnosti označila ako parcelu č. 2776 - zastavané plochy o výmere 60 m² v kat. území X. na LV č. XXX, EL č. 448 ako rodinný dom so súp. číslom XXX. Z tohto prejavu vôle totiž nie je možné určiť, či poručiťka mala na mysli zriadenie vecného bremena, alebo čo týmto svojím vyjadrením chcela povedať, nakoľko takýto spôsob nadobudnutia nehnuteľnosti nie je možné zapísať do katastra nehnuteľnosti a nie je vykonateľné. V zmysle platnej legislatívy nie je možné zriadiť vecné bremeno na jednu miestnosť v nehnuteľnosti, a preto v tejto časti súd vyhodnotil závet za absolútne neplatný v súlade s ustanovením § 37 OZ. Takisto ho vyhodnotil za absolútne neplatný aj čo sa týka prejavu vôle poručiťky v článku III., keď poručiťka výslovne ustanovila za dedičov všetkého majetku všetky svoje 4 deti a následne v článku IV. tento majetok už delí s poukazom na to, že žiada započítať to, čo sa deťom počas ich života dostalo. Poručiťka však už žiadnym spôsobom nekonkretizovala v odseku 3 článku IV., čo mali deti, s výnimkou dcéry, za jej života dostať, teda konkrétne, o aký finančný obnos hotovosti išlo, prípadne o aké nehnuteľnosti išlo, ktoré mali obdržať. „Z I (s. 552) pri posudzovaní platnosti a pri výklade tej časti závetu, v ktorej poručiťka ustanovil niekoho za dediča určitej veci alebo sumy peňazí, treba vždy vychádzať predovšetkým z výkladu prejavu vôle poručiťka v zmysle ustanovenia § 35 odsek 2 OZ. Pôjde najmä o to, či poručiťka chcel závetom vyjadriť, aby tento závetný dedič sa stal dedičom určitej časti jeho majetku, aj keď vyjadreného v peniazoch. Ak bude v tomto zmysle zmienená časť závetu platná, potom treba na osobu, na ktorú sa takto v záвете pamätá, hľadieť ako na dediča, pričom odkázanie určitej peňažnej sumy možno v zmysle ustanovenia § 477 OZ považovať za určenie podielu, ktorý má dostať z majetku poručiťka.“ Z takto neurčitého

prejavu vôle poručiťky nie je možné v zmysle § 484 Občianskeho zákonníka vypočítať započítanie na dedičský podiel, nakoľko nie je možné určiť, koľko sa má ktorému dedičovi na jeho dedičský podiel započítať. Podľa ustanovenia § 37 odsek 1 Občianskeho zákonníka, má byť právny úkon urobený slobodne, vážne, určite a zrozumiteľne, inak je neplatný. Musí ísť o taký prejav vôle, ktorý nevzbudzuje pochybnosti o tom, čo ním chcel poručiť prejavíť. To znamená, že znenie závetu musí byť formulované tak, aby z neho vyplýval určitý a zrozumiteľný prejav vôle poručiťky, koho chce ustanoviť za svojho dediča a čo má tomuto dedičovi z dedičstva pripadnúť. Teda, v súlade s ustanovením § 37 odsek 1 OZ pod obsahom právneho úkonu je v tejto súvislosti potrebné rozumieť presné vymedzenie práv a právnych povinností, ktoré majú byť obsahom právneho vzťahu právnym úkonom založeného. Čo sa týka skutočnosti, či poručiťka počas života mala taký majetok, že mohla svojim synom podľa článku IV. darovať značné finančné hotovosti, súd vykonal dokazovanie na návrh žalobcov a zistil, že poručiťka bola živnostníčkou podľa výpisu zo živnostenského registra Okresného úradu Nové Zámky, odboru živnostenského podnikania od 01. 01. 1991 do 21. 09. 1995, keď podnikala pod obchodným menom: U. L. SKLENÁRSTVO A RÁMOVANIE, s miestom podnikania: M. XX, XXX XX X. s prideleným IČO: 33 124 515 s tým, že daňové priznanie podávala iba podľa šetrenia a správy Daňového úradu Nitra za rok 1994 a v období od 30. 11. 2005 do 02. 12. 2007 bola evidovaná ako nezamestnaná, čiže už nemala žiadny príjem. Okrem toho, sama poručiťka v čase spisovania závetu uviedla, že nepracuje. Z tohto dôvodu má súd za to, že poručiťka nemala možnosť, akým spôsobom darovať veľkú finančnú hotovosť svojim deťom počas života. Tiež z výpovede žalobcu v 1. rade súd zistil, že žalobca podnikal od roku 1998 a že spoločne podnikal určitú dobu aj s matkou a z tohto podnikania jej dával určité finančné zisky a zároveň uviedol, že matka nadobudla počas svojho života majetok, ktorý zdedila a čo sa týka pôžičiek, prípadne úverov, ktoré mala poručiťka, vo väčšej miere platil žalobca v 1. rade. Toto svoje vyjadrenie však žiadnym spôsobom v konaní nepreukázal a to ani nebolo otázkou a ani predmetom skúmania sporu. Okrem toho všetci synovia poručiťky namietali v konaní svojimi výpoveďami, že by za života svojej matky obdržali od nej finančné prostriedky darom. Aj žalobca v 2. rade súdu uviedol, že podnikal a po tom, ako skončil so štyrmi obchodmi, ktoré prevádzkoval na oblečenie, všetok tovar, ktorý zostal v týchto predajniach, prenechal matke, aby mohla ona podnikáť, nakoľko on začal podnikáť v inej obchodnej činnosti. Žalovaný v 2. rade uviedol, že dostával od svojej matky peniaze iba z dôvodu, že u nej pracoval, teda dostával mzdu za svoju prácu. Okrem toho doznal skutočnosť, že keď sa oženil, matka mu finančne pomohla pri kúpe rodinného domu, kde sa zhruba jednalo o 30.000,- Sk. V hotovosti však žiadne finančné prostriedky od nej neobdržal.

Čo sa týka obsahovej stránky závetu, súd z vykonaného dokazovania mal za to, že závet je po obsahovej stránke absolútne neplatným právnym úkonom, pretože obsahuje prvky relatívnej neplatnosti. Samotní žalobcovia prostredníctvom právnej zástupkyne v dedičskom konaní namietali relatívnu neplatnosť v zápisnici dňa 13. 02. 2013 na notárskom úrade, a to v zmysle ustanovenia § 479 Občianskeho zákonníka. V konaní bolo preukázané, že poručiťka spísala závet, ale tento závet neobsahoval listinu o vydedení a z tohto dôvodu by mal byť zisťovaný sumár všetkého majetku, ktorý poručiťka v čase svojej smrti zanechala a malo by byť vyhodnotený, akú časť z celého majetku nadobudla žalovaná v 1. rade a následne potom určiť zostávajúcu časť, ktorá pripadá na žalobcov v 1. a 2. rade a na žalovaného v 2. rade. Okrem toho je potrebné uviesť, že vôľa poručiťky by mala byť v záвете určená jednoznačne a nemala by pripúšťať žiadne alternatívy výkladu tak, ako je to uvedené v článku IV. odsek 4 a 5, ktorý je nejasne formulovaný a je neurčitý. Z týchto dôvodov z predmetného závetu jednoznačne vyplýva, že nie sú správne určené podiely závetných dedičov, pretože žalovaná v 1. rade obdržala majetok vo väčšej hodnote, nedošlo k prerozdeleniu dedičských podielov týmto závetom tak, ako to má na mysli ustanovenie § 479 Občianskeho zákonníka, a teda po obsahovej stránke tiež nie sú splnené podmienky podľa § 477 Občianskeho zákonníka. Súd sa ďalej nestotožňuje s námietkou právneho zástupcu žalovaného v 2. rade, že by bol žalovaný v 2. rade úplne opomenutý v záвете, nakoľko poručiťka v článku IV. závetu uviedla žalovaného v 2. rade za závetného dediča, keď mu zanechala majetok v časti nehnuteľnosti, ktorý však nesprávne špecifikovala, pretože takýmto spôsobom je nevykonateľný a nie je z neho jasné, akú vôľu poručiťka mala na mysli, či zriadenie vecného bremena alebo aký iný spôsob, ale týmto spôsobom je závet v časti voči žalovanému v 2. rade absolútne neplatný, nevykonateľný. Okrem toho aj ďalšie články závetu poručiťky si odporujú, keď v jednom článku poručiťka uviedla, že každé dieťa, resp. jej potomok dostane z jej majetku rovnaký diel, avšak samotný závet tomu nezodpovedá, nakoľko v záвете nedošlo k platnému vydedeniu potomkov.

1.5. Súd takto spísaný závet vyhodnotil, že aj keď po formálno-právnej stránke je platný, po obsahovej stránke je neurčitý, nezrozumiteľný a nevykonateľný s poukazom na to, že jednotlivé články závetu si vzájomne odporujú, sú neurčité, nevymedzujú všetok majetok poručiťky a následne z toho nie je možné

určiť veľkosť podielov majetku, ktorý mali nadobudnúť žalobcovia v 1. a 2. rade a žalovaný v 2. rade, pretože väčšinu majetku nadobudla žalovaná v 1. rade, ale vzhľadom k tomu, že nebola spísaná listina o vydedení, došlo k porušeniu zákonných ustanovení § 477 a § 479 Občianskeho zákonníka, a samotní žalobcovia v dedičskom konaní namietali relatívnu neplatnosť v zmysle § 479 Občianskeho zákonníka, a preto bolo potrebné žalobe žalobcov vyhovieť a určiť, že závet poručiťelky U. L., nar. XX. XX. XXXX, zomr. XX. XX. XXXX, naposledy bytom X., spísaný dňa 09. 10. 2003 v advokátskej kancelárii JUDr. Jána Ikrényiho so sídlom v Nových Zámkoch, je neplatný.

1.6. O trovách konania súd rozhodol podľa § 255 CSP a priznal žalobcom v 1. a 2. rade, úspešným v konaní, proti žalovanej v 1. rade nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. O náhrade trov konania vo vzťahu k žalovanému v 2. rade rozhodol v zmysle § 267 CSP, keď žalovaný v 2. rade súhlasil v celom rozsahu s celou žalobou a ide teda o výnimočný prípad, kedy žalovaný vystupuje na strane žalobcov a so žalobou súhlasí.

2. Rozsudok súdu prvej inštancie napadla v zákonnej lehote odvolanie žalovaná v 1. rade a to z odvolacích dôvodoch v zmysle § 365 ods. 1 písm. d/ a h/ CSP.

2.1. Poukázala na zistené relevantné skutkové a právne tvrdenia, ako aj na obsah samotného závetu a uviedla, že pokiaľ sa žalobcovia odvolávajú na zákon č. 180/95 Z. z., v zmysle ktorého by sa na základe závetu mal rozdeliť jestvujúci pozemok, uviedla, že pozemok parc. č. 2766 v kat. úz. O. o celkovej rozlohe 1537 m², ktorý podľa závetu má pripadnúť do podielového spoluvlastníctva žalobcov v 1. a 2. rade, nie je poľnohospodárskym pozemkom, ani lesným pozemkom, ustanovenie zákona 23 ods. 1 neplatí v danom prípade. Má za to, že závet je platný, spĺňa podmienky stanovené Občianskym zákonníkom a je prejavom vôle poručiťelky, spísaný vo forme určenej zákonom, podpísaný vlastnoručne poručiťelkou pred dvomi svedkami. Právny úkon neodporuje zákon, ani ho neobchádza, a neprieči sa ani dobrým mravom. Je dostatočne zrozumiteľný a určitý, bol urobený slobodne a vážne. Poručiťelka dostatočne určila svojich dedičov, dedičstvo porozdeľovala tak, aby podiely každého dediča boli rovnaké už po započítaní toho, čo dostali deti poručiťelky počas jej života.

2.2. Tvrdenia žalobcov, podľa ktorého finančne podporovali poručiťelku v posledných rokoch pred jej smrťou, sa nezakladajú na pravde. Poručiťelku nenavštevovali, nestarali sa o ňu viac ako 10 rokov, pretože poručiťelka posledné roky trávila práve s ňou ako so svojou dcérou. Žalobcovia a žalovaný v 2. rade nesúhlasili so závetom, nakoľko majú finančný záujem o majetok zosnulej matky. Nevedeli povedať, koľko mesiacov sa ich matka trápila so zákernou chorobou, nevedeli uviesť, aké lieky brala, akú nemocnicu navštevovala, nikdy sa nezaujímal o jej zdravotný stav. Závet, ktorý poručiťelka zanechala, neobsahuje odsek, ktorým by vydedila svojich synov za nekorektné správanie, vždy im pomohla, napriek tomu, že synovia sa nezaujímal o matku s takou intenzitou, s akou by sa zaujímať mali, najmä, keď bola posledné roky vážne chorá.

2.3. Má za to, že závet spĺňa obsahovú stránku právnej formy podľa § 477. V článku III. závetu dostatočne určila svojich dedičov a to všetky svoje deti a v ďalšej časti to spresnila, ktorý dedič, v akom podiele dedí zanechané dedičstvo, či už nehnuteľnosti, alebo práva k nehnuteľnosti. Zo závetu vyplýva aj to, že ako užívacie právo, t. j. vecné právo (doživotné užívacie právo v nehnuteľnosti) určila pre svojho dediča v nehnuteľnosti vedenej na LV č. XXX. a to rodinný dom parc. č. 2776 o výmere 60 m², pričom ona musí rešpektovať doživotné užívacie právo žalovaného v 2. rade. Nesúhlasí s názorom súdu, že na základe tohto popisu závetu by príslušný okresný úrad - katastrálny odbor nevedel vykonať zápis vlastníka na list vlastníctva spolu s doživotným užívacím právom, ako závetom zriadeným vecným bremenom k nehnuteľnosti pre ďalšieho dediča. V prípade zápisu týchto práv do listu vlastníctva by okamžite umožnila vstup, resp. užívať danú časť nehnuteľnosti ďalšiemu dedičovi.

2.4. Je nespochybniteľné, že závet neobsahuje konkrétne vyčíslenie, aký finančný obnos obdržali ďalší súrodenci počas života ich matky. Je to nereálne, aby si matka písala a označovala financie a iné majetkové hodnoty, kedy a akým spôsobom dala svojim deťom. V reálnom živote tak nikto ani nerobí a je nelogické, že by mohla reálne poručiťelka v čase spísania alografného závetu vedieť a vyrátať konkrétnu sumu a určiť čas, čo dala svojim deťom, resp. dedičom. Samotný závet dokazuje to, že poručiťelka bola starostlivá matka a o svoje deti sa rovnako zodpovedne starala, tak počas svojho života, ako aj pre prípad svojej smrti. Nechcela nikoho vynechať, len chcela, aby posledná vôľa bola jednoznačne daná na papier, aby sa deti po jej smrti nehádali pre majetok. Závet podľa jej názoru spĺňa všetky zákonom

stanovené náležitosti, je bezvadný a platný. Aj keď súd prvej inštancie nesúhlasil s jej názorom, že by závet bol dostatočne konkrétny, nemal by vyniesť rozsudok, kde závet označuje ako neplatný, ale mal uviesť, v ktorej konkrétnej časti je neplatný.

2.5. V odvolaní ďalej namieta, že rozsudok súdu prvej inštancie je nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov, v dôsledku čoho konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Poukázala na ust. § 191 ods. 1, 2 a § 220 ods. 2 CSP, ako aj Nález ÚS SR I. ÚS 154/05, I. ÚS 117/07. Z uvedených dôvodov sa domáhala, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

3. K odvolaniu žalovanej v 1. rade sa vyjadril žalovaný v 2. rade, ktorý navrhol rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdiť. Rozhodnutie súdu prvej inštancie považuje za správne a nestotožňuje sa s dôvodmi uvedenými v odvolaní žalovanej v 1. rade. Od začiatku sa stotožňoval s dôvodmi, pre ktoré sa žalobcovia domáhali určenia neplatnosti závetu. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že závet spĺňa náležitosti alografného závetu, i keď osobne zastáva názor, že i keď súd z iných dôvodov vyslovil neplatnosť napadnutého závetu, mohol vysloviť neplatnosť napadnutého závetu i z dôvodu, že bol spísaný len pred jednou svedkyňou, pretože ďalšia svedkyňa bola zároveň tlmočnicou. Podľa jeho názoru je nepochybné, že závet, tak ako to konštatoval súd prvej inštancie, nespĺňa po obsahovej stránke zákonné podmienky. Rozporný je najmä v článku IV. závetu, ktorý vzbudzuje značné pochybnosti o tom, koho vlastne poručiťka chcela ustanoviť za svojho dediča, a takisto, čo malo každému zo závetných dedičov z dedičstva pripadnúť. Vo vzťahu k nemu je uvedené, že až do jeho smrti môže užívať časť nehnuteľnosti na parc. č. 2776 - zastavané plochy o výmere 60 m² v kat. úz. X. na LV č. XXX ako dom súp. č. XX, a to prvú miestnosť - priestor od hlavného vchodu do nehnuteľnosti, v ktorej je umiestnené t. č. zlatníctvo a táto pozostáva z dvoch malých miestností a toalety. Túto časť nehnuteľnosti podľa tohto závetu môže začať užívať až po jej smrti. Do dnešného dňa nemá žiadnu zákonnú možnosť túto nehnuteľnosť užívať a aj z výpovede žalovanej v 1. rade vyplýva, že síce formálne rešpektuje závet vo vzťahu k užívaniu nehnuteľnosti, ale zároveň uvádza, že ak sa nebude správať tak, ako sa má, tak nie je ochotná nehnuteľnosť sprístupniť. Do užívania nehnuteľnosti mal vstúpiť tak, ako bolo uvedené v závete, po smrti matky, čo mu žalovaná, napriek viacerým jeho pokusom, neumožňuje. Z prejavu vôle poručiťky nie je možné, podľa jeho názoru, jednoznačne určiť, čo tým chcela poručiťka vyjadriť. Stotožňuje sa s názorom súdu prvej inštancie, že katastrálny odbor by na základe takto spísaného závetu nevedel vykonať zápis spolu s doživotným užívacím právom ako závetom zriadeným vecným bremenom k nehnuteľnosti pre ďalšieho dediča. Skutočnosť, že by vlastníkom nehnuteľnosti bola iba žalovaná v 1. rade jednoznačne eliminuje vykonateľnosť toho, aby priestory určené na podnikanie v rámci nehnuteľnosti mohla riadne užívať. Navrhol rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdiť.

4. K odvolaniu žalovanej v 1. rade sa vyjadrili i žalobcovia v 1. a 2. rade, ktorí navrhli rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdiť a priznať im náhradu trov odvolacieho konania. Odvolateľka vo svojom odvolaní uvádza, že závet zriadený poručiťkou zo dňa 09. 10. 2003 považuje po obsahovej stránke za správny a dostatočne určitý, avšak podľa ich názoru, túto skutočnosť žiadnym spôsobom nezodôvodňuje a v podstate len opisuje samotný závet. Poukázali na ust. § 37 ods. 1 OZ, ktorý vyžaduje, aby závet bol urobený slobodne a vážne, určite a zrozumiteľne, aby z neho vyplýval určitý a zrozumiteľný prejav vôle poručiťky, koho chce ustanoviť za svojho dediča a čo má tomuto dedičovi z dedičstva pripadnúť. Prejav vôle v žiadnom prípade nemôže vzbudzovať pochybnosti o tom, čo ním chcel poručiťka prejavovať. Pokiaľ ide o samotný závet, z tohto hľadiska závet poručiťky U. L. vzbudzuje pochybnosti o tom, koho vlastne poručiťka chcela ustanoviť za svojho dediča, ale takisto hlavne o tom, čo má, resp. malo každému z jeho závetných dedičov z dedičstva pripadnúť. Opätovne, tak ako aj v priebehu konania, poukázali na rozpor znenia článku III. závetu a článku IV. závetu. Článok III. vyslovene uvádza, že za dedičov všetkého svojho majetku ustanovuje všetky svoje 4 deti, naproti tomu, článok IV. obsahuje zmätočné ustanovenie a práve v tomto prípade došlo k neurčitému a nepresnému vymedzeniu práv a povinností dedičov. Na jednej strane zriadením užívacieho práva k jednej miestnosti nehnuteľnosti evidovanej v kat. úz. X., zapísanej na LV č. XXX - v tomto prípade súd prvej inštancie správne skonštatoval, že takéto užívacie právo nie je schopné zápisu do katastra nehnuteľností a nie je ani žiadnym spôsobom vykonateľné, na druhej strane, uvedením, že žiada započítať to, čo sa deťom počas jej života dostalo. V prípade, že poručiťka žiadala započítať finančné dary, bolo potrebné v závete presne uviesť, ktorému dieťaťu koľko finančných prostriedkov darovala. V takomto prípade potom ani

nie je možné vykonať započítanie podľa § 484 OZ. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že poručiiteľka bola vedená ako živnostníčka len od roku 1991 do roku 1995, pričom od 30. 11. 2005 do 02. 12. 2007 bola evidovaná ako nezamestnaná. V čase spisovania závetu sama uviedla, že nepracuje. Z tohto dôvodu majú za to, že poručiiteľka im ani nemohla darovať takú veľkú finančnú hotovosť, ktorú by bolo možné v zmysle § 484 OZ započítať na dedičský podiel. V tejto časti je závet preto relatívne neplatný, pričom túto relatívnu neplatnosť v zmysle ust. § 479 OZ na notárskom úrade dňa 13. 02. 2013 aj namietli. Žalovanej v 1. rade sa nepodarilo žiadnym spôsobom preukázať opak, teda, že by od ich matky - poručiiteľky obdržali finančné prostriedky. Tvrdenie žalovanej v 1. rade, že matka zriadila druhý závet z dôvodu, že chcela zabezpečiť žalovanú v 1. rade, keďže bola samostatná, rozvedená matka, je zvláštny, nakoľko žalovaná v 1. rade mala v čase spisovania závetu 11 rokov. Pokiaľ odvolateľka namietala nedostatočné odôvodnenie, majú za to, že rozhodnutie súdu prvej inštancie je konzistentné, vnútorne kompaktné a ucelené.

5. Opravným uznesením zo dňa 13. 12. 2019 č. k. 9C/10/2018-293 súd opravil záhlavie napadnutého rozsudku, keď správne uviedol dátum narodenia a adresu trvalého bydliska žalovaného v 2. rade.

6. Krajský súd v Nitre ako odvolací súd (§ 34 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku - ďalej len „CSP“) po zistení, že odvolanie bolo podané včas (§ 362 ods. 1 CSP), subjektom, v neprospech ktorého bolo rozhodnutie vydané (§ 359 CSP) proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, proti ktorému zákon odvolanie pripúšťa a po skonštatovaní, že odvolanie má zákonom požadované náležitosti (§ 127 a § 363 CSP) a odvolateľka použila zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 365 ods. 1 písm. d/ a h/ CSP) nariadil odvolacie pojednávanie, keď mal za to, že je potrebné zopakovať dokazovanie (§ 385 CSP) a dospel k záveru, že odvolanie žalovanej v 1. rade je dôvodné a rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné v zmysle § 388 CSP zmeniť a žalobu zamietnuť.

7. Odvolací súd na pojednávaní v zmysle § 382 CSP vyzval strany sporu, resp. ich právnych zástupcov k možnému použitiu ust. § 137 písm. c/ CSP. Právny zástupca žalobcov uviedol, že žalobcovia majú naliehavý právny záujem na požadovanom určení v zmysle § 137 písm. c/ CSP. Právni zástupcovia žalovanej v 1. a 2. rade sa k použitiu ust. § 137 písm. c/ CSP nevyjadrili a ponechali to na úvahu súdu.

8. Predmetom konania je určenie, že závet poručiiteľky U. L., nar. XX. XX. XXXX, zomr. XX. XX. XXXX, naposledy bytom X., M. XXXX/XX, napísaný dňa 09. 10. 2003, spísaný v Advokátskej kancelárii JUDr. Jána Ikrényiho, advokáta, so sídlom Nové Zámky, F. Rákocziho 12, je neplatný. Z písomne vyhotoveného zápisu (č. l. 7) zo dňa 09.10. 2003 nesporne vyplýva, že sa jedná o formu alografného závetu, ktorý bol spísaný v advokátskej kancelárii advokátom JUDr. Jánom Ikrényim, ktorý závet poručiiteľka vlastnoručne podpísala za prítomnosti dvoch svedkýň, pričom jedna svedkyňa pôsobila aj ako tlmočníčka. V zmysle závetu, jeho bodu VI., vyplýva, že poručiiteľka pred všetkými prítomnými vyslovene prehlásila po tom, čo jej bol závet pretlmočený, vysvetlený, že tento obsahuje jej poslednú vôľu a na znak súhlasu tento závet podpísala. Žalobcovia uvedený závet považujú v zmysle § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka za neplatný, pretože prejav poručiiteľky považujú za neurčitý, nezrozumiteľný, keď nie je možnosť spoľahlivo určiť, čo poručiiteľka závetom zamýšľala. Tvrdia, že jednotlivé články si navzájom odporujú, a teda nie je možné určiť, čo nimi poručiiteľka sledovala. Namietali, že v článku III. závetu poručiiteľka uvádza, že ustanovuje všetky svoje 4 deti (žalobcovia v 1. a 2. rade a žalovaní v 1. a 2. rade) za svojich dedičov, pričom v ďalšom článku IV. uvádza, že pre prípad smrti žalobcom v 1. a 2. rade, každému v 1-ici, pripadne záhrada v kat. úz. O., vedená na LV č. XXXX parc. č. 2766 - záhrady o výmere 1537 m2, pričom majú za to, že v zmysle zák. č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom, nakoľko ide o pôdu v extraviláne, túto nie je možné deliť, a preto v tejto časti považujú závet z tohto dôvodu za neplatný. Pokiaľ sa v závete uvádza, že im poručiiteľka darovala za života značné finančné hotovosti, hnuteľnosti, tieto skutočnosti nie sú žiadnym spôsobom v závete špecifikované, sú neurčité, nepresné a žalobcovia v 1. a 2. rade tieto tvrdenia poručiiteľky popierajú. Napokon, žalobcovia poukazujú aj na neplatnosť článku IV., kde poručiiteľka ich bratovi - žalovanému v 2. rade prenecháva užívanie časti nehnuteľnosti na parc. č. 2776 - zastavané plochy a nádvorcia v kat. úz. X., zapísané na LV č. XXX ako rodinný dom súp. č. XXX a to prvú miestnosť - priestor od hlavného vchodu do nehnuteľnosti, v ktorej je umiestnené t. č. zlatníctvo a táto miestnosť pozostáva z dvoch malých miestností a toalety. Túto časť nehnuteľnosti môže jej syn R. X. (žalovaný v 2. rade) začať užívať až po jej smrti, pričom žalovaná v 1. rade, ktorej poručiiteľka odkázala nehnuteľnosti vedené na LV č. XXX, bude rešpektovať užívateľský stav v časti nehnuteľnosti, ktorá sa nachádza na parc. č. 2776 a to R. X. až do jeho smrti. Zároveň žalovanej v 1. rade odkázala aj ďalšiu nehnuteľnosť vedenú na LV č. XXX kat. úz. X.. Žalobcovia spísaný závet

považujú za nanajvýš zmätočný, a pokiaľ ide o článok IV. neurčitý, nejasný a odporuje článkom II. a III., a preto ho považujú za absolútne neplatný.

8.1. Z dedičského spisu vedeného na OS Nové Zámky pod č. 8D 228/2012, Dnot 166/2012 sa vedie dedičské konanie po poručiiteľke U. L., nar. XX. XX. XXXX a zomr. XX. XX. XXXX. Zo zápisnice spisanej na notárskom úrade v Štúrove dňa 13. 02. 2013 v pojednávaní vo veci prejednávania dedičstva vyplynulo, že žalobcovia v 1. a 2. rade, ako aj žalovaný v 3. rade prostredníctvom svojich právnych zástupcov namietali relatívnu neplatnosť závetu poručiiteľky zo dňa 09. 10. 2003 v zmysle § 479 Občianskeho zákonníka. Uznesením zo dňa 22. 02. 2017 č. k. 8D 228/2012-108, Dnot 4/2015 bolo dedičské konanie po poručiiteľke U. L. prerušené do právoplatného skončenia konania o určení, že závet poručiiteľky U. L., rod. I., nar. XX. XX. XXXX, zomr. XX. XX. XXXX, naposledy bytom X., M. XXXX/XX je absolútne neplatný.

9. Podľa § 137 písmeno d/ CSP žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu.

9.1. Civilný sporový poriadok upravuje procesnú prípustnosť určovacej žaloby v ust. § 137 písm. c/ a d/ CSP. Tu rozlišuje žalobu o určenie existencie práva, pri ktorej je potrebné preukazovať existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení (§ 137 písm. c/ CSP), a na druhej strane o určenie právnej skutočnosti, pri ktorej sa ako podmienka procesnej úspešnosti vyžaduje, aby takéto určenie vyplývalo z osobitného predpisu (§ 137 písm. d/ CSP).

Súd prvej inštancie pri svojom rozhodovaní neskúmal základný procesný predpoklad určovacej žaloby a to prípustnosť žaloby, teda existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, t. j. na určení neplatnosti alografného závetu poručiiteľky. Vzhľadom na skutočnosť, že dedičské konanie je nesporovým konaním, je vylúčené v tomto konaní riešiť klasické sporové otázky, ktoré však v jeho priebehu môžu nastať.

Podľa § 192 CMP, ak niekto pred potvrdením nadobudnutia dedičstva tvrdí, že je dedičom a popiera dedičské právo iného dediča, ktorý dedičstvo neodmietol, ide o spor o dedičské právo. Sporné otázky v dedičskom konaní sa delia na právne sporné otázky a skutkovo sporné otázky. Ak rozhodnutie o dedičskom práve závisí od zistenia sporných skutočností, odkáže súd uznesením po márnom pokuse o zmier toho z dedičov, ktorého dedičstvo sa javí ako menej pravdepodobné, aby určenie spornej skutočnosti uplatnil žalobou. Ak žaloba nebola podaná v stanovenej lehote, ak bolo konanie o žalobe zastavené, alebo ak bola žaloba odmietnutá, platí, že spor o dedičské právo bol rozhodnutý v neprospech žalobcu.

9.2. V predmetnej veci je nesporné, že v dedičskom konaní vedenom na OS Nové Zámky pod č. 8D 228/2012, Dnot 166/2012 boli uznesením zo dňa 08. 12. 2017 č. k. 8D/228/2012-115, Dnot 4/2015 v zmysle § 175k ods. 2 OSP dedičia R. X. a X. X. odkázaní, aby v lehote 30 dní podali na súde žalobu o neplatnosť závetu, ktorý bol spísaný v Advokátskej kancelárii v Nových Zámkoch, F. Rákocziho 12, JUDr. Jánom Ikrényim dňa 09. 10. 2003. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 23. 01. 2018. Následne uznesením zo dňa 22. 02. 2017 pod č. 8D 228/2012-108, Dnot 4/2015 súd dedičské konanie prerušil do právoplatného skončenia o určenie neplatnosti závetu poručiiteľky U. L., rod. I., zomr. XX. XX. XXXX. Žalobcovia podali žalobu o určenie neplatnosti závetu. Ide o žalobu vyvolanú sporom o dedičské právo a ide o žalobu o určenie právnej skutočnosti, keď prípustnosť takejto žaloby vyplýva z ust. § 194 CMP. Z uvedeného je možné prijať záver, že žalobcovia majú naliehavý právny záujem v zmysle § 137 písm. d/ CSP, pretože ide o právnu skutočnosť, akou je neplatnosť závetu, takáto žaloba je procesne prípustná a vyplýva z osobitného predpisu.

10. Podľa § 476 odsek 1 Občianskeho zákonníka poručiiteľ môže závet buď napísať vlastnou rukou, alebo zriadiť v inej písomnej forme za účasti svedkov alebo vo forme notárskej zápisnice.

10.1. V každom záвете musí byť uvedený deň, mesiac, rok, kedy bol podpísaný, inak je neplatný (odsek 2 citovaného §-u).

11. Podľa § 476b Občianskeho zákonníka závet, ktorý poručiiteľ nenapísal vlastnou rukou, musí vlastnou rukou podpísať a pred dvomi svedkami súčasne prítomnými vyslovene prejať, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia sa musia na závet podpísať.

11.1. Podľa § 476f Občianskeho zákonníka závetom povolaný a nezákonný dedič a osoby im blízke nemôžu pri vyhotovení závetu pôsobiť ako úradné osoby, svedkovia a pisatelia, tlmočníci alebo predčitelia.

12. Podľa § 479 Občianskeho zákonníka maloletým potomkom sa musí dostať aspoň toľko, koľko robí dedičský podiel zo zákona a plnoletým potomkom aspoň toľko, koľko robí 1-ica ich dedičského podielu zo zákona. Pokiaľ tomu závet odporuje, je v tejto časti neplatný, ak nedošlo k vydedeniu uvedených potomkov.

13. Podľa § 37 odsek 1 Občianskeho zákonníka právny úkon sa musí urobiť slobodne a vážne, určite a zrozumiteľne, inak je neplatný.

14. Podľa § 40a veta prvá Občianskeho zákonníka, ak ide o dôvod neplatnosti právneho úkonu podľa ust. § 49a, § 140, § 145 ods. 1, § 479, § 589 a § 701 ods. 1, považuje sa právny úkon za platný, pokiaľ sa ten, kto je takým úkonom dotknutý, neplatnosti právneho úkonu nedovoľá.

15. V zmysle citovaného § 476b Občianskeho zákonníka závet možno urobiť aj tak, že ho porúčiteľ nenapíše vlastnou rukou, ale musí ho vlastnou rukou podpísať. Závet môže napísať iná osoba ako porúčiteľ, alebo môže byť napísaný mechanickými, či v súčasnosti skôr elektronickými prostriedkami, najmä na počítači, ale vytlačený v papierovej podobe. Ide o alografný závet, ktorý musí porúčiteľ vlastnoručne podpísať a pred dvoma súčasne prítomnými svedkami výslovne prejavíť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia sa musia na závet tiež podpísať, pričom pri tejto forme závetu svedkovia osvedčujú svojimi podpismi obsah porúčiteľovho vyhlásenia, a nie obsah závetu. Samozrejme, aj pre túto formu závetu sa vyžaduje, aby v ňom bol uvedený deň, mesiac, rok a bol podpísaný.

16. Pokiaľ súd prvej inštancie dospel k záveru, že závet spĺňal formálno-právne náležitosti v zmysle ust. § 476 a § 476b Občianskeho zákonníka, v tomto smere je jeho záver správny a odvolací súd sa s ním stotožňuje. Z vykonaného dokazovania nepochybne vyplynulo, že sporný závet spĺňa požiadavky podmieňujúce platnosť alografného závetu v zmysle § 476 ods. 1, 2 a § 476b Občianskeho zákonníka. Aj podľa názoru odvolacieho súdu je sporný závet platný a tento záver nebol spôsobilý zmeniť ani názor žalovaného v 2. rade, že jedna zo svedkýň mala byť zároveň aj tlmočnicou. V súdnej veci je nesporné, že závet bol spísaný v Advokátskej kancelárii advokátom JUDr. Jánom Ikrényim dňa 09. 10. 2003, pričom porúčiteľka po tom, čo jej bol závet pretlmočený, výslovne prehlásila, že tento obsahuje jej poslednú vôľu a na znak súhlasu závet podpísala. Okrem porúčiteľky závet podpísali aj súčasne dve svedkyne, z ktorých jedna bola označená ako svedkyňa - tlmočnica. Navyše, závet bol podpísaný aj advokátom, ktorý závet spisoval. Zo žiadneho ustanovenia Občianskeho zákonníka nevyplýva, že by pisateľ závetu, aj keď je ním advokát, by nemohol byť zároveň aj svedkom, ktorý je súčasne prítomný pri výslovnom prejave porúčiteľky, že táto listina obsahuje jej poslednú vôľu. Aj v prípade, že by súd pripustil, že svedkyňa nemohla byť zároveň tlmočnica, porúčiteľka prejavila svoju vôľu pred ďalšími dvomi svedkami, a to svedkyňou podpísanou v závete (B. M.) a advokátom, ktorý bol prítomný pri výslovnom prejave vôle porúčiteľky, že listina obsahuje jej poslednú vôľu a závet vlastnoručne podpísal. Totožnosť osoby pisateľa (alebo predčitateľa, príp. tlmočníka) a svedka nevyklučuje ani ust. § 476c Občianskeho zákonníka, v ktorom je upravená osobitná forma alografného závetu, avšak iba v tých prípadoch, keď porúčiteľ z nejakého dôvodu nemôže čítať alebo písať, čo nebol daný prípad (obdobný záver zaujal NS SR v rozhodnutí 4Cdo 3/2010 z 28. 07. 2010).

17. Na závet sa vzťahujú všeobecné náležitosti potrebné na platnosť právneho úkonu. Okrem toho je potrebné dodržať osobitné náležitosti uvedené v § 476 a nasl. Občianskeho zákonníka. Pokiaľ ide o všeobecné náležitosti, tie sa týkajú: a/ osoby závetcu (§ 8 ods. 1 OZ), b/ náležitosti vôle (§ 37 OZ) a jeho prejavu (§ 35 OZ), c/ listiny, na ktorej je závet závetcu zachytený, d/ náležitosti predmetu závetu (§ 37 ods. 2 a § 39 OZ).

Občiansky zákonník nevymedzuje pojem „závet“, ale ustanovuje, čo musí obsahovať, v akej forme je možné ho zriadiť, aby bol platný. Pojmom závet možno označiť jednostranný prejav vôle fyzickej osoby (poručiteľa), ktorým určuje kto a v akom rozsahu sa má stať dedičom po jeho smrti. Ak spĺňa listina obsahujúca závet zákonné náležitosti, treba ju posúdiť podľa jej obsahu. Podstatné je, aby vyjadrovala poslednú vôľu porúčiteľa, jej označenie nie je relevantné. Na závet ako prejav vôle sa

vzťahujú požiadavky zákona, od zachovania ktorých závisí platnosť právneho úkonu. Závet musí spĺňať všeobecné podmienky podľa ust. § 35, § 37, § 38, § 39 a § 40 OZ, to znamená, že musí byť urobený slobodne, určite, zrozumiteľne. Zriaďovateľ musí byť na tento právny úkon spôsobilý a nesmie ho robiť v duševnej poruche. Závet nesmie svojím obsahom alebo účelom odporovať zákonu, obchádzať zákon alebo sa priečiť dobrým mravom a musí byť zriadený vo forme, ktorú vyžaduje zákon, ako aj špecifické podmienky podľa ust. § 476 a § 479.

17.1. Závet je výslovný prejav vôle, ktorý nevzbudzuje pochybnosti, čo chcel ním porúčiteľ prejavíť. Prejav vôle by sa považoval za neurčitý, ak ani výkladom vôle závetcu nemožno zistiť jeho skutočný obsah. Pritom platí výkladové pravidlo, že v prípade pochybností sa má prijať taký výklad, pri ktorom možno môže nakladanie porúčiteľa s majetkom obstať a ktoré dedičské právo závetcu čo najmenej obmedzuje. Zákon neustanovuje, ako má byť v závete vyjadrené ustanoviť niekoho za dediča, preto k preukázaniu skutočnej vôle porúčiteľa v pochybnostiach treba zisťovať okrem znenia textu listiny a všetkých okolností, za ktorých bol prejav vôle urobený.

Z hľadiska ust. § 37 odsek 1 OZ je nevyhnutné na platný prejav vôle závetcu, aby tento prejav bol určitý a zrozumiteľný. Znenie závetu musí byť formulované tak, aby z neho vyplýval určitý a zrozumiteľný prejav vôle závetcu, koho chce stanoviť za dediča a čo má tomuto dedičovi z dedičstva pripadnúť. Prejav vôle by sa považoval za neurčitý, ak ani výkladom vôle závetcu nemožno zistiť jeho skutočný obsah. Pritom platí výkladové pravidlo, že v prípade pochybností sa má prijať taký výklad, pri ktorom môže nakladanie porúčiteľa s majetkom obstať a ktoré dedičské právo závetcu čo najmenej obmedzuje.

Závet je neplatný pre neurčitosť vo vymedzení okruhu povolaných dedičov len vtedy, ak nie je ani výkladom právneho úkonu možné vyvodiť, kto sa má stať dedičom porúčiteľa. Obsah závetu možno vykladať za použitia zákonom určených interpretačných pravidiel, nie však nahradzovať alebo doplňovať vôľu, ktorú porúčiteľ pri zriadení závetu nemal, alebo ktorú síce mal, ale neprejavil (uznesenie NS ČR z 29. 11. 2001 sp. zn. 21Cdo 372/2001).

Na posúdenie skutočnej vôle pisateľa závetu, ak sú o nej pochybnosti, je potrebné zisťovať vedľa znenia textu listiny (doslovného výkladu) aj všetky okolnosti, za ktorých bol prejav vôle o ustanovení závetných dedičov urobený a z ktorých možno vyvodiť skutočnú vôľu porúčiteľa. Okolnosti prípadu sú skutočnosťou existujúcou mimo vlastného prejavu vôle a to i vtedy, ak je predpísaná písomná forma. Nie je napravovaním neurčitosti prejavu vôle, ak prejav vôle bol vykladaný so zreteľom na okolnosti prípadu (rozsudok NS ČR sp. zn. 4Cz 61/86).

17.2. Pri výklade obsahu závetu platí zásada, že je potrebné uprednostniť vôľu závetcu. Pre posúdenie prejavu vôle porúčiteľa obsiahnutého v závete sú rozhodné okolnosti, za ktorých bol závet spísaný, teda stav, aký bol v dobe, keď o svojom majetku zhotovil závet (R 9/1978).

Závet ako jednostranný právny úkon by sa nemal posudzovať prísne formálne, ale mal by sa posudzovať tak, aby v prípade jeho neurčitosti sa výkladom vôle zistil jeho skutočný obsah, keď je potrebné mať na pamäti, že pri výklade obsahu závetu je potrebné vždy uprednostniť vôľu závetcu.

18. Podľa § 151o odsek 1 Občianskeho zákonníka vecné bremená vznikajú písomnou zmluvou a na základe závetu v spojení s výsledkami konania o dedičstve, schválenou dohodou dedičov, rozhodnutím príslušného orgánu alebo zo zákona. Právo zodpovedajúce vecnému bremenu možno nadobudnúť tiež výkonom práva (vydržaním); ustanovenia § 134 tu platia obdobne. Na nadobudnutie práva zodpovedajúceho vecným bremenám je potrebný vklad do katastra nehnuteľností.

Pod rozsah práva zodpovedajúceho vecnému bremenu patrí predovšetkým právo užívania zaťaženej veci, právo požívania a právo bývania. Právo užívania (úzus) zaťaženej nehnuteľnosti spočíva v tom, že oprávnený subjekt môže nehnuteľnosť užívať spôsobom, ktorý zodpovedá povahe vecného bremena. Vecné bremeno založené závetom vzniká okamihom smrti porúčiteľa. V dedičskom konaní smeruje iba k určeniu povinného a oprávneného subjektu. Toto nadobudnuté vecné bremeno sa zapisuje do katastra nehnuteľností záznamom. Podľa § 151o odsek 1 vety prvej OZ je vznik vecného bremena zo závetu závislý od výsledkov dedičského konania. To znamená, že vznik vecného bremena zo závetu je závislý od dohody dedičov o dedičstve. Pri vyporiadaní dedičstva nie sú dedičia viazaní ustanoveniami závetu o zriadení vecného bremena. Titulom pre vznik vecného bremena, teda skutočnosti nie je vždy závet, ale dedičská dohoda schválená súdom. Aj keď dedičia uzavruť dohodu v súlade so závetom, v dohode

bude spravidla právo zodpovedajúce vecnému bremenu upravené odlišne a spresnené, ako je uvedené v závete, pretože v prevažnej väčšine prípadov je toto právo závete uvedené iba rámcovo.

19. Odvolací súd posudzoval závet poručiťky z hľadiska všetkých náležitostí potrebných na platnosť takéhoto právneho úkonu, a teda z hľadiska namietanej neplatnosti v zmysle § 37 a § 39 OZ. Zo samotného závete je zrejmé, že v jeho článku II. poručiťka uviedla, že predmetom dedičstva sú všetky nehnuteľnosti, hnutelnosti, peňažné prostriedky a to v hotovosti, ako aj tie, ktoré budú uložené v peňažnom ústave a ktoré budú existovať v čase jej úmrtia. Taktiež predmetom dedičstva sú nehnuteľnosti - zariadenie bytu, ktoré bude existovať v čase jej úmrtia. V článku III. závete stanovila, že za dedičov všetkého svojho majetku stanovuje pre prípad svojej smrti žalobcov v 1. a 2. rade a žalovaných v 1. a 2. rade, pričom týchto identifikovala dostatočne a určite tak, že neboli zameniteľní s akoukoľvek inou osobou. V článku IV. závete uvádza, že veci a práva, ktoré tvoria predmet dedičstva rozdeľuje medzi dedičov tak, aby ich podiely boli rovnaké, ako aj vzhľadom na to, čo ktorý od nej počas života obdržal. Následne v článku IV. rozdelila svoj majetok označením konkrétnej nehnuteľnosti, a to u žalobcov v 1. a 2. rade nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXXX kat. úz. O. parcela č. 2766 o výmere 1537 m² a túto odkázala žalobcom v 1. a 2. rade, každému v 1-ici.

V prípade, že by poručiťka podiely neurčila, platí domnienka, že podiely sú rovnaké. Poručiťka však v danej veci označila dedičov a následne stanovila podiely, v jej prípade konkrétne veci (nehnuteľnosti) a právo užívania, a uviedla, ktorému z dedičov, čo konkrétne závetom odkazuje.

Pokiaľ žalobcovia v konaní namietali, že vzhľadom na znenie zákona č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom by došlo k drobeniu pozemku a vznikol by pozemok menší ako 2000 m² a z tohto dôvodu považujú závet v tejto časti za neplatný, považoval odvolací súd túto námietku za nedôvodnú. V zmysle § 21 odsek 1 citovaného zákona sa zamedzenie drobenia pozemkov týka len pozemkov, pokiaľ ide o poľnohospodárske pozemky, lesné pozemky a v záujme ochrany viníc nachádzajúcich sa mimo zastavaného územia obce. V konaní nebolo sporné, že pozemok parc. č. 2766 v kat. úz. O. o celkovej výmere 1537 m², ktorý by podľa závete mal pripadnúť do podielového spoluvlastníctva žalobcov v 1. a 2. rade, nie je poľnohospodárskym pozemkom, ani lesným pozemkom, a preto daný zákon v danom prípade neplatí. Navyše, z ust. § 23 ods. 2 citovaného zákona, aj keby sa jednalo o taký pozemok ako má na mysli ust. § 21, súd v dedičskom konaní by túto skutočnosť musel zohľadniť pri rozhodovaní, kto nadobudne takúto nehnuteľnosť a u koho sú najlepšie predpoklady na jej obhospodarovanie. V takom prípade by rozhodol o povinnosti nadobúdateľa pozemku vyporiadať sa s ostatnými dedičmi. Uvedená skutočnosť však by nemala za následok neplatnosť závete z namietaných dôvodov.

20. Žalobcovia ďalej považovali za zmätočnú a nevykonateľnú i ďalšiu časť závete (článok IV.), v ktorej poručiťka súhlasila (prejavila svoju vôľu), aby až do svojej smrti užíval časť nehnuteľnosti na parc. č. 277 - zastavané plochy o výmere 60 m² zapísaná v kat. úz. X. na LV č. XXX ako rodinný dom č. XXX a to prvú miestnosť, priestor od hlavného vchodu do nehnuteľnosti, v ktorej je umiestnené t. č. zlatníctvo a táto miestnosť pozostáva z dvoch malých miestností a toalety, jej syn R. X. (žalovaný v 2. rade). Zároveň od žalovanej v 1. rade ako ďalšej závetnej dedičky žiadala, aby rešpektovala užívací stav tejto nehnuteľnosti žalovaným v 2. rade.

Posudzujúc prejavenu vôľu poručiťky v článku IV., je podľa názoru odvolacieho súdu určitý a zrozumiteľný jej prejav v tom, že jej úmyslom bolo odkázať domovú nehnuteľnosť so súp. č. XXX, zapísanú na LV č. XXX v kat. úz. X., svojej dcére E. L. (žalovanej v 1. rade) a zároveň v tejto nehnuteľnosti zriadiť vecné bremeno a to užívanie časti tejto nehnuteľnosti tak, ako ju špecifikovala v závete, že predmetom užívania a vecného bremena má byť priestor od hlavného vchodu do nehnuteľnosti, kde je umiestnené t. č. zlatníctvo a táto miestnosť pozostáva z dvoch malých miestností a toalety, pričom toto užívacie právo (ktoré spadá pod rozsah práva zodpovedajúceho vecnému bremenu) bude patriť žalovanému v 2. rade (synovi poručiťky) až do jeho smrti.

Samotný komentár k Občianskemu zákonníku k § 151o pripúšťa, že poručiťka môže zriadiť závetom napr. odkázať jednému dedičovi rodinný dom a súčasne pre iného zriadiť doživotné užívacie právo v jednej miestnosti v tomto rodinnom dome (str. 1000, Občiansky zákonník, I. diel, Fekete a spol.).

Práve obsahom vecného bremena je najčastejšie právo doživotného bývania alebo užívania nehnuteľnosti a toto právo má povahu vecného bremena. Ak zákon hovorí o tom, že vecné bremeno vzniká na základe závete v spojení s výsledkami konania o dedičstve „na základe závete v spojení s výsledkami konania o dedičstve“, znamená to, že poručiťka môže síce rozhodnúť o zriadení vecného

bremena v prospech niektorého z dedičov, jeho vôľa však zaväzuje toho dediča (ak pravda tento dedičstvo neodmietne) iba vtedy, len ak si dediča v dohode o vysporiadaní dedičstva nedohodnú niečo iné. Titulom pre vznik vecného bremena nie je v takom prípade v skutočnosti závet, ale dedičská dohoda schválená súdom.

21. Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd závet poručiteľky U. L. zo dňa 09. 10. 2003 vyhodnotil ako platný závet, spĺňajúci náležitosti § 476 ods. 1 a 3 a § 476c OZ a rovnako ho považoval za platný právny úkon i z hľadiska platnosti právneho úkonu v zmysle ustanovení § 37 a § 39 OZ. Odvolací súd preto rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým súd vyslovil neplatnosť závetu, podľa § 388 CSP zmenil a žalobu zamietol.

22. V konaní rezonovala i namietaná relatívna neplatnosť závetu, ktorej sa žalobcovia v 1. a 2. rade, ako aj žalovaný v 2. rade domáhali, a ktorú namietli v dedičskom konaní. Odvolací súd k uvedenému považuje za potrebné uviesť, že v zmysle ustálenej judikatúry vo vzťahu k § 479 OZ účinky relatívnej neplatnosti závetu nastávajú zo zákona ako dôsledok námietky tzv. neopomenuteľných dedičov, pričom nie je o uvedenom potrebné vydávať osobitné rozhodnutie súdu. Vyšetrovať podmienky dedičského práva účastníkov dedičského konania, vzhľadom na namietanú relatívnu neplatnosť závetu je však oprávnený iba súdny komisár (§ 193 CMP). To znamená, v prípade namietanej relatívnej neplatnosti nejde o prípad, keď rozhodnutie o dedičstve závisí od zistenia sporných skutočností. Nejde o prípad sporového konania, ale je potrebné ďalej konať v konaní o dedičstve s tým, že súdny komisár ex offio prihliadne na relatívnu neplatnosť. Ak by na uvedené neprihliadol, bol by to dôvod na podanie opravného prostriedku priamo v dedičskom konaní. Keďže dovolanie sa relatívnej neplatnosti nie je spornou skutočnosťou, ktorú by dedičský súd nesmel skúmať, odvolací súd sa v tomto konaní relatívnou neplatnosťou ani nezaoberal a závet nevyslovil za neplatný z dôvodu relatívnej neplatnosti, ktorej sa dedičia dovolali v dedičskom konaní (obdobný názor vyslovil KS v Banskej Bystrici v rozsudku z 29. 07 2014 č. k. 13Co/1076/2013 a KS v Prešove v rozsudku z 13. 10. 2020 č. k. 5Co/132/2019).

23. O nároku na náhradu trov konania rozhodoval odvolací súd v zmysle § 396 odsek 1, 2 CSP a § 255 odsek 1 CSP.

23.1. Podľa § 396 odsek 2 CSP, ak odvolací súd zmení rozhodnutie, rozhodne aj o nároku na náhradu trov konania na súde prvej inštancie.

23.2. Podľa § 255 odsek 1 CSP súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

23.3. Podľa § 257 CSP výnimočne súd neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa.

23.4. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania vo vzťahu k žalovanej v 1. rade rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 2 a § 255 ods. 1 CSP a žalovanej v 1. rade, ktorá mala vo veci plný úspech, priznal voči žalobcom v 1. a 2. rade nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%.

23.5. Vo vzťahu k žalovanému v 2. rade odvolací súd aplikoval ust. § 257 CSP a rozhodol tak, že sa mu nárok na náhradu trov konania nepriznáva.

24. Účelom ustanovenia § 257 CSP je umožniť súdu zmierniť dôsledky právnych noriem upravujúcich náhradu trov konania zavedením moderačného absolučného práva.

V sporovom konaní sa povinnosť nahradiť trovy konania spravuje predovšetkým zásadou úspechu v konaní (§ 255 CSP). Aplikácia ust. § 257 CSP pri rozhodovaní o náhrade trov konania prichádza do úvahy v prípadoch, keď sú síce naplnené všetky predpoklady na priznanie náhrady trov konania podľa § 255 CSP, súd však dôjde k záveru, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré náhradu trov konania celkom alebo sčasti nepriznáva. Musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v odôvodnení aj náležite odôvodnený. Výnimočnosť môže spočívať tak v okolnostiach danej veci, ako aj v okolnostiach u strán sporu.

25. V zmysle nálezu ÚS SR z 21. 02. 2017 sp. zn. III. ÚS 638/2016 strane sporu, ktorá mala vo veci úspech, nemožno nepriznať náhradu trov konania podľa výnimočného ust. § 257 CSP len na základe všeobecne hodnotiaceho dopadu rozhodnutia o určitom druhu nároku. Dôvodom hodným osobitného zreteľa môže dôjsť vo vzťahu k určitým druhom konania alebo k určitej procesnej situácii, kde sa tieto často vyskytujú a tento dôvod je daný charakterom tohto konania alebo charakterom procesnej situácie. Aj tu však treba skúmať, či nejde o výnimku z výnimky, či teda na ponechanie účinkov právnej normy nie sú dané dôvody.

V zmysle uznesenia ÚS SR zo 17. 03. 2015 sp. zn. II. ÚS 158/2015, uverejnené v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu SR pod č. 59/2015: Právna úprava nevylučuje vidieť dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 150 ods. 1 OSP (teraz § 257 CSP) aj vo vzájomných vzťahoch medzi účastníkmi, či v príbuzenskom pomere. Vzájomné vzťahy medzi účastníkmi konania a ich príbuzenským pomerom možno kvalifikovať ako dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 257 CSP.

26. Súd prvej inštancie pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania vo vzťahu žalobcov a žalovaného v 2. rade aplikoval ust. § 257 CSP, preto odvolací súd mal za to, že pokiaľ v danej veci o nároku na náhradu trov konania vo vzťahu k žalovanému v 2. rade bude aplikovať ust. § 257 CSP, nejde o postup svojvoľný, a teda postup zasahujúci aj do základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a práva podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (pozri nález I. ÚS 168/2018).

26.1. Odvolací súd pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania vo vzťahu žalobcov voči žalovanému v 2. rade videl výnimočnosť v okolnostiach danej veci, ako aj v okolnostiach strán sporu, keď žalobcovia v 1. a 2. rade a žalovaný v 2. rade sú súrodenci. Na podanie žaloby o určenie neplatnosti závetu boli odkázaní žalovaní v 1. a 2. rade (dedičia zákonní aj závetní) v dedičskom konaní, pričom žalobcovia za žalovanú v 1. rade označili žalovanú v 1. rade a žalovaného v 2. rade ako ďalších zákonných nástupcov a zároveň zákonných a závetných dedičov po poručiteľke U. L., zomr. XX. XX. XXXX. Žalovaná v 1. rade v priebehu celého konania s podanou žalobou nesúhlasila a závet považovala za platný. Nesúhlasila ani s rozhodnutím súdu prvej inštancie, ktorý vyslovil, že závet je neplatný a voči tomuto rozhodnutiu podala odvolanie. Žalovaný v 2. rade v priebehu konania na súde prvej inštancie, ale aj v odvolacom konaní, s podanou žalobou súhlasil a napadnutý závet považoval za neplatný, keď podľa jeho názoru nespĺňal náležitosti ani po formálnej stránke, ani po obsahovej stránke a považoval ho za nevykonateľný. Napriek tomu, že odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie a žalobu vo vzťahu k žalovaným v 1. a 2. rade zamietol, avšak žalovaný v 2. rade v priebehu celého konania s podanou žalobou súhlasil a navrhoval vysloviť závet za neplatný, resp. potvrdiť rozsudok súdu prvej inštancie. Celkový postoj žalovaného v 2. rade, ako aj okolností danej veci a okolností na stranách sporu, keď žalobcovia a žalovaný v 2. rade sú súrodenci, zákonní a závetní dedičia po poručiteľke, zhodne považovali závet za neplatný, videl odvolací súd dôvody hodné osobitného zreteľa, a preto žalovanému v 2. rade, ktorému by prináležal v zmysle § 255 ods. 1 CSP nárok na náhradu trov konania, rozhodol z uvedených dôvodov tak, že v zmysle § 257 CSP žalovanému v 2. rade vo vzťahu k žalobcom v 1. a 2. rade náhradu trov konania nepriznal.

Toto rozhodnutie prijal odvolací senát Krajského súdu v Nitre pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii.

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).